

Chronisch zieken en Gehandicapten

September 2007

Deze factsheet is een uitgave van het NIVEL. De gegevens mogen met bronvermelding worden gebruikt. (M.J. Emmen, Gebruik van hulpmiddelen uit verschillende regelingen door chronisch zieken en gehandicapten. NIVEL, 2007.)

Gebruik van hulpmiddelen uit verschillende regelingen door chronisch zieken en gehandicapten

Conclusie

Drie kwart van de mensen met een chronische ziekte of handicap maakt gebruik van ondersteunende hulpmiddelen. Indien mensen met een chronische ziekte of handicap gebruik maken van één type hulpmiddelen*, betreft dit vrijwel altijd hulpmiddelen die aan te vragen zijn vanuit de Regeling zorgverzekering van de Zorgverzekeringswet (Zvw). Ongeveer een derde deel van de mensen met een chronische ziekte of handicap die gebruik maken van meerdere typen hulpmiddelen, kan deze hulpmiddelen allemaal via de Zvw aanvragen. Dit lijkt vooral de mensen met een lichte beperking te betreffen. Bijna twee derde van de chronisch zieken of gehandicapten die meerdere typen hulpmiddelen gebruiken, zullen voor de aanvraag van hun hulpmiddelen gebruik moeten maken van zowel de Zvw als de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Hier lijkt het vooral te gaan om degenen met ernstigere beperkingen. Veel gebruikte hulpmiddelen zijn visuele hulpmiddelen en loophulpmiddelen, aan te vragen via de Zvw, en woonaanpassingen, aan te vragen via de Wmo.

Achtergrond

Ondersteunende hulpmiddelen zijn voor veel chronisch zieken en gehandicapten van grote betekenis voor hun dagelijks functioneren en hun maatschappelijke participatie. Onder het begrip ondersteunende hulpmiddelen valt een breed scala aan hulpmiddelen variërend van een eenvoudige leesbril tot een aangepaste computer of aanpassingen in de auto of aan de woning.

Ondersteunende hulpmiddelen kunnen op dit moment verkregen worden op basis van de Regeling zorgverzekering van de Zorgverzekeringswet (Zvw), de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (Wia). Gebruikers van hulpmiddelen kunnen voor de aanvraag van hun hulpmiddelen met al deze regelingen te maken krijgen. Omdat het gebruik van verschillende regelingen de toegankelijkheid van ondersteunende hulpmiddelen in de weg zou kunnen staan, is het ministerie van VWS momenteel bezig met een heroriëntatie op de regelgeving rondom ondersteunende hulpmiddelen.

In deze factsheet wordt op verzoek van het ministerie van VWS het gebruik van de verschillende regelingen ter verkrijging van hulpmiddelen door zelfstandig wonende chronisch zieken en gehandicapten in kaart gebracht. De gegevens zijn afkomstig uit een schriftelijke enquête die in april 2006 werd gehouden onder een representatieve groep van 2.695 chronisch zieken en gehandicapten, die deel uitmaken van het Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten**.

In de enquête is gevraagd naar het gebruik van hulpmiddelen, die onderverdeeld waren in 18 categorieën. Voorbeelden van categorieën ofwel typen hulpmiddelen zijn hulpmiddelen voor persoonlijke verzorging, loophulpmiddelen en woningaanpassingen. In samenwerking met het ministerie van VWS is vastgesteld onder welke regeling de typen hulpmiddelen, indien ze nu aangevraagd zouden worden, zouden vallen. Uit de genoemde vragenlijst bleek niet te achterhalen of de panelleden bepaalde hulpmiddelen korter dan 26 weken hadden gebruikt. De AWBZ wordt in deze factsheet daarom buiten beschouwing gelaten.

* met "type" hulpmiddelen worden hulpmiddelen uit één categorie bedoeld, zoals aangegeven in bijlage 1.

Gebruik van hulpmiddelen verdeeld naar regeling

Van de 2.695 ondervraagde chronisch zieken en gehandicapten maakten 2.101 (78%) gebruik van ondersteunende hulpmiddelen; 978 (47%) gebruikers beschikten over hulpmiddelen die nu onder de Wmo zouden vallen en 2.048 gebruikers (97%) bezaten hulpmiddelen die nu onder de Zvw zouden vallen. Slechts één persoon had hulpmiddelen die onder de Wia zouden vallen. Deze regeling zal in deze factsheet dan ook verder buiten beschouwing worden gelaten.

Gebruik van één of meerdere typen hulpmiddelen binnen één regeling

Het gebruik van één of meer typen hulpmiddelen binnen één regeling wordt weergegeven in tabel 1. Van de chronisch zieken en gehandicapten die hulpmiddelen uit de Zvw gebruiken is iets meer dan een kwart in het bezit van één type hulpmiddel en bijna drie kwart in het bezit van meer dan één type hulpmiddelen uit de Zvw. Chronisch zieken en gehandicapten die hulpmiddelen uit de Wmo gebruiken, bezitten vrijwel altijd meer dan één type hulpmiddel vallend onder de Wmo.

Tabel 1. Bezit van één of meerdere typen hulpmiddelen binnen de Zvw en de Wmo

	Zvw		Wmo	
In bezit van één type hulpmiddel	N=595	29%	n=40	4%
In bezit van meer dan één type hulpmiddelen	N=1453	71%	n=938	96%
	N=2048	100%	n=978	100%

De bovenstaande cijfers worden nog een keer geïllustreerd in de figuren 1 en 2.

Fig 1. Gebruik van hulpmiddelen binnen de Zvw

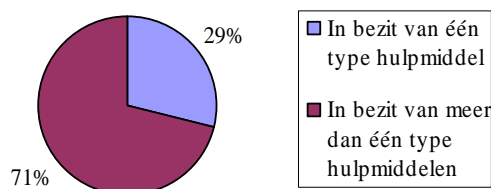
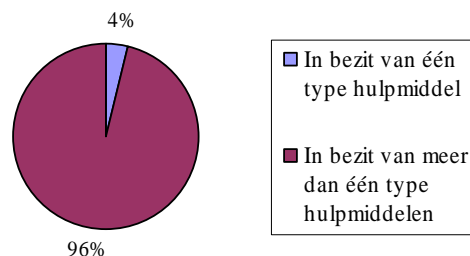

Fig 2. Gebruik van hulpmiddelen binnen de Wmo

De door chronisch zieken en gehandicapten meest gebruikte hulpmiddelen die nu onder de Wmo zouden vallen, zijn woonaanpassingen (23%), scootmobiels of aangepaste fietsen (15%) en hulpmiddelen voor persoonlijke verzorging (11%). De meeste gebruikte hulpmiddelen die nu via de Zvw aangevraagd zouden kunnen worden, zijn visuele hulpmiddelen (57%), loophulpmiddelen (27%) en steunzolen (18%).

Gebruik van één of meerdere typen hulpmiddelen binnen meerdere regelingen

Vervolgens is gekeken naar de mate waarin één of meerdere type hulpmiddelen afkomstig zijn uit dezelfde of meerdere regelingen (tabel 2). Chronisch zieken en gehandicapten met één type hulpmiddel, zijn vrijwel altijd in het bezit van een hulpmiddel dat valt onder de Zvw. Indien chronisch zieken en gehandicapten meerdere typen hulpmiddelen bezitten, dan betreft dit in ongeveer een derde van de gevallen hulpmiddelen die alleen via de Zvw aangevraagd kunnen worden en in bijna twee derde van de gevallen hulpmiddelen die deels onder de Wmo en deels onder de Zvw vallen. Van alle chronisch zieken en gehandicapten met één of meerdere typen hulpmiddelen bezit ongeveer de helft alleen hulpmiddelen vallend onder de Zvw, iets minder dan de helft hulpmiddelen vallend onder de Zvw en de Wmo en slechts 3% hulpmiddelen die alleen onder de Wmo vallen.

* met "type" hulpmiddelen worden hulpmiddelen uit één categorie bedoeld, zoals aangegeven in bijlage 1.

Tabel 2. Bezit van één of meerdere typen hulpmiddelen binnen de Zvw, de Wmo en beide regelingen

	In bezit van één type hulpmiddel	In bezit van meer dan één type hulpmiddelen	In bezit van één of meerdere type hulpmiddelen
Bezit alleen hulpmiddelen vallend onder Zvw	n=595 94%	n=528 36%	n=1.123 53%
Bezit alleen hulpmiddelen vallend onder Wmo	n=40 6%	n=13 1%	n=53 3%
Bezit hulpmiddelen vallend onder Zvw en Wmo	Niet van toepassing	n=925 63%	n=925 44%
	n=635 100%	n=1466 100%	n=2.101 100%

De bovenstaande cijfers worden nog een keer geïllustreerd in de figuren 3 tot en met 5.

Fig 3. In bezit van één type hulpmiddel

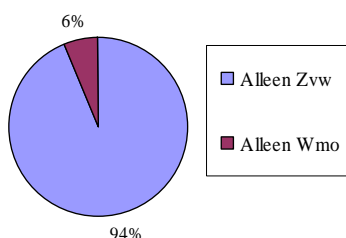

Fig 4. In bezit van meerdere typen hulpmiddelen

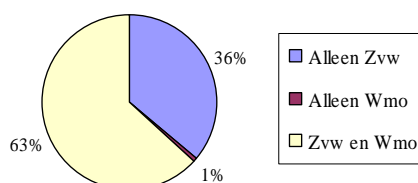
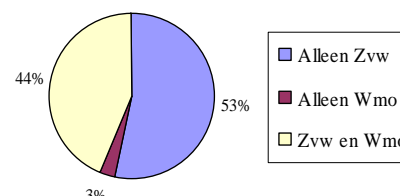

Fig 5. In bezit van één of meerdere typen hulpmiddelen

Ernst van de beperking

Vanzelfsprekend maken chronisch zieken en gehandicapten met een lichte beperking minder gebruik van hulpmiddelen (68%) dan chronisch zieken en gehandicapten met een matige tot ernstige beperking (88%). In vergelijking met de gebruikers met lichte beperkingen zijn gebruikers met ernstigere beperkingen vaker in het bezit van meer dan één type hulpmiddelen (53% tegenover 81%). De hulpmiddelen van gebruikers met lichte beperkingen vallen in bijna een kwart van de gevallen onder de Wmo. Gebruikers met ernstigere beperkingen maken in bijna drie kwart van de gevallen gebruik van hulpmiddelen onder de Wmo.

Chronisch zieken en gehandicapten met lichte beperkingen maken vooral gebruik van visuele hulpmiddelen (53%) en steunzolen (17%) die onder de Zvw zouden vallen en woonaanpassingen die onder de Wmo (8%) zouden vallen. Chronisch zieken en gehandicapten met ernstigere beperkingen maken vooral gebruik van visuele (62%) en loophulpmiddelen (41%) die onder de Zvw vallen en woningaanpassingen (34%) en scootmobiel of aangepaste fietsen (23%) die via de Wmo verkregen kunnen worden.

*** Het Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten (NPCG) bestaat uit ruim 3.800 zelfstandig wonende mensen met een chronische somatische ziekte of lichamelijke beperking van 15 jaar en ouder. Het onderzoeksprogramma NPCG wordt uitgevoerd door het NIVEL, met subsidie van de ministeries van VWS en SZW. Voor meer informatie kunt u terecht op onze website www.nivel.nl/npcg of bij mw. dr. M.J. Emmen, tel. 030-2729829 (e-mail m.emmen@nivel.nl). Kijk ook op: www.nivel.nl voor actuele feiten en cijfers over de gezondheidszorg.*

* met "type" hulpmiddelen worden hulpmiddelen uit één categorie bedoeld, zoals aangegeven in bijlage 1.

Bijlage 1. De verschillende categorieën hulpmiddelen en de verdeling naar regeling

	Wmo	Zvw	WIA
1 Hulpmiddelen voor persoonlijke verzorging , Bijvoorbeeld: kousenaantrekker, toiletverhoger, tillift***	x	x	
2 Huishoudelijke hulpmiddelen , Bijvoorbeeld: bij het koken of schoonmaken	x		
3 Incontinentiemateriaal		x	
4 Prothesen en/of orthothesen , Bijvoorbeeld: kunstbeen, beenbeugel, borstprothese, pruik		x	
5 Loophulpmiddelen , Bijvoorbeeld: stok, looprek, rollator, krukken		x	
6 Steunzolen		x	
7 Orthopedische of aangepaste schoenen		x	
8 Elastische kousen steunkousen		x	
9 Rolstoel	x		
10 Scootmobiel of aangepaste fiets	x		
11 Aanpassingen in de auto***	x		x
12 Aangepast meubilair , Bijvoorbeeld: aangepaste werkstoel of bed, sta-op-stoel		x	
13 Woonaanpassingen , Bijvoorbeeld: traplift, aangepaste keuken, badlift, beugels in de badkamer of op het toilet	x		
14 Gehoorapparaat		x	
15 Visueel hulpmiddel , Bijvoorbeeld bril, contactlenzen, loep		x	
16 Hulpmiddelen voor het doseren of toedienen van medicijnen , Bijvoorbeeld: bloedsuiker stickjes, injectiespuiten, infusiepomp		x	
17 Alarmsysteem***	x	x	
18 Aanpassingen aan de werkplek thuis , Bijvoorbeeld: aangepaste bureaustoel, aanpassingen aan de computer***	x		x

*** Dit type hulpmiddelen werd vrijwel altijd ingedeeld bij de Wmo, tenzij aan een aantal vooraf gedefinieerde voorwaarden voldaan werd waardoor ze beter ingedeeld konden worden bij de Zvw of Wia.